

20 jaar Vakblad

De redactie laat de twintigste jaargang niet ongemerkt voorbijgaan. Dit jaar grijpen we in elk nummer terug naar een 'oud Vakblad-verhaal' en stellen ons de vraag: Hoe staat het daar eigenlijk mee? U kunt ook zelf suggesties aandragen. Mail naar redactie@vakbladnbl.nl

Particulieren beheren nog steeds natuurgebied Reiderwolde

De natuurbegraafplaats met het openluchttheater voor voorstellingen en afscheidsbijeenkomsten. En je ziet de uitkijktoren voor het gehele natuurgebied.

foto's Trudy van Middelkoop - de Weerd

Ooit waren Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Landschappen de enige natuurbeheerders in Nederland. Na protesten en vervolgens een beleidswijziging, konden voortaan ook particulieren zich aanmelden als beheerder van (nieuwe) natuur. Drie boeren in Noordoost-Groningen waren pioniers.

tekst Geert van Duinhoven (VakbladNBL)

> In 2007 was het opmerkelijk nieuws in het *Vakblad Natuur Bos Landschap*. Niet Staatsbosbeheer of het Groninger Landschap zou een nieuw in te richten natuurgebied gaan beheren maar een groep boeren. Tot die tijd was het heel normaal dat een overheid natuurgebieden min of meer automatisch overdroeg aan een gevestigde natuurbeheerder. Maar hier bij de Blauwe Stad, een nieuwe stad ten noorden van Winschoten, ging het anders. Uit het *Vakblad*: 'De Blauwe Stad staat voor een metamorfose van een sukkelend agrarisch gebied naar een nieuw Oost-Gronings woonlandschap met veel binnendijks water. Het betreft de aanleg van een merengebied van 800 hectare, een kleine 1500 luxe woningen, vaarroutes, verschillende bos- en natuurgebieden en de mogelijkheid tot de ontwikkeling van nieuwe recreatieve infrastructuur, zo meldt het bestem-

mingsplan. Het project is door het ministerie van VROM aangewezen als Voorbeeldproject Ontwikkelingsplanologie. De stad belooft rust en ruimte en nieuwe bewoners worden verwelkomd met grutto's.'

Risicovol

Het nieuwe natuurgebied van 200 hectare, Reiderwolde, was toen nog een akkerbouwgebied en in alle gesprekken over de inrichting ervan, zat Staatsbosbeheer als beoogd eindbeheerder aan tafel. Maar de provincie Groningen zette het gebied op de kaart als 'mogelijk particulier beheerd gebied'. De Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen (ANOG) zag kansen, offereerde via een aparte stichting en won uiteindelijk de aanbesteding. Zij werd de nieuwe beheerder en wilde daarmee laten zien dat ook particulieren natuur kunnen beheren.

Ab van Middelkoop is van het begin af aan betrokken geweest bij het project en is nu nog steeds eigenaar en beheerder van het gebied. 'We zijn ooit als ANOG met het project gestart, maar eigenlijk al in de beginfase bleek dat het animo om daadwerkelijk mee te doen toch beperkt was. Uiteindelijk zijn we met drie leden gestart en die zijn er nu nog steeds. Enerzijds was het voor veel boeren toch financieel te risicovol, bijvoorbeeld alleen al omdat we 100 procent moesten voorfinancieren om vervolgens pas later de 80 procent afwaardering te krijgen van de provincie. En die 20 procent moesten we dus zelf financieren. Bovendien zijn het hier bijna allemaal akkerbouwers die toch al niet zo veel hebben met grasland. Al met al was

het dus best een risicovol project. Maar inmiddels draaien we al vijftien jaar en blijkt het ook financieel goed uit te kunnen.'

Natuurbegraving

In 2008 begonnen de drie deelnemers van Reiderwolde v.o.f. met het inrichten van het nieuwe natuurgebied. Reiderwolde werd een landschap met bossen, struweelranden, kruidenrijke graslanden, moerassen, rietlanden, rijen knotwilgen, ouderwetse hoogstamfruitbomen, kikkerpoelen en oeverwaluwanden. Voor de inrichting is veel grondverzet gepleegd. Een deel (10 hectare) moest worden afgegraven omdat de kans daar bestond dat de nutriënten in de bodem het recreatiemeer van de Blauwe Stad zouden instromen. Ook werden enkele nieuwe watergangen gegraven. Een belangrijke extra inkomstenbron die Reiderwolde vond, was de aanleg en exploitatie van een natuurbegraving. Want alleen de beheervergoeding en de opbrengsten van het hooi bleek toch te weinig om het natuurgebied te kunnen blijven beheren, zegt Van Middelkoop.

Verschraling stagneert

De inrichting moest snel gebeuren omdat tegen Reiderwolde aan een woonwijk zou komen met dure kavels. 'De provincie wilde dat die mensen meteen in een mooi ingericht gebied terecht zouden komen. Maar de verkoop liep de eerste jaren helemaal niet. De afgelopen jaren gaat het veel beter en zijn juist weer wat kavels verkocht. Het merendeel van ons gebied, ongeveer 130 hectare, bestaat nu uit grasland. Een veel

kleiner deel uit moeras, bos en schraalland. Het water hier is inmiddels schoon genoeg, zodat het naar het gebied van Staatsbosbeheer kan. In het verschraalde deel komen al allerlei kruiden voor en orchideeën. Het grasland zelf verschraalde de eerste drie jaren heel snel, maar daarna stagneerde dat. Er verandert nu niet zo veel meer en het is nog steeds overwegend gras met weinig kruiden. Dat is jammer maar hiervoor moeten we waarschijnlijk nog veel geduld nodig hebben.' Rondom de natuurbegraving zijn de nodige recreatieve voorzieningen aangelegd en zelfs een heus amfitheater. Financieel levert dit de v.o.f. niets op, maar de mensen uit de omgeving komen er graag en dat geeft weer goodwill, zegt Van Middelkoop.

Voorbeeld

Het was indertijd het eerste project waarin particulieren een groot natuurgebied gingen beheren. Is dat goed gevallen? Van Middelkoop: 'Jazeker, ik zou het zo weer doen en anderen aanraden. Het is prachtig werk. Ik denk niet dat wij het zo anders doen dan bijvoorbeeld Staatsbosbeheer. Ik pacht ook van Staatsbosbeheer, maar doe daar echt hetzelfde als op onze eigen grond. We zijn ook onderdeel van een regulier overleg met de provincie, het Groninger Landschap en Staatsbosbeheer. Ze zien ons dus, terecht, als een serieuze beheerder. In de eerste paar jaar zijn hier meerdere groepen boeren geweest die geïnteresseerd waren in ons project en waarvan een deel iets vergelijkbaars is gaan doen.'

redactie@vakbladnbl.nl

20 september t/m 7 oktober
Bodemierendagen
bodemierendagen.nl

26 september
VBNE-workshop Storytelling
vbne.nl

27 september
Veldwerkplaats Moerasreset in de Oostvaardersplassen: Waterpeildynamiek als sturende factor
www.veldwerkplaatsen.nl

30 september
Veldwerkplaats Exoten in het duingebied
www.veldwerkplaatsen.nl

1 oktober
Symposium De rol van feiten en cijfers in het maatschappelijk debat
25 jaar Compendium voor de Leefomgeving (CLO)
www.clo.nl

1 oktober
Praktijkopleidersavond Yuverta
vbne.nl

1 en 15 oktober
Verdiepingstraining Positionering en Persoonlijk Leiderschap
vbne.nl

1 en 15 oktober
Cursus Boshetel en -ecologie
www.naturio.nl

3 oktober
Workshop Belang van ondiepe oeverzones voor juveniele vissen op de overgang van zoet naar zout
www.veldwerkplaatsen.nl

3 oktober en 7 november
Cursus 'Erfgoed in het bosbeheer'
www.probos.nl

8 oktober
ALV KNBV en excursie Waterloopbos
www.knbv.nl

15 oktober
Veldwerkplaats Bodembioogie
www.veldwerkplaatsen.nl

16, 17 en 18 oktober
Pro Silva najaarsexcursie 'Wanneer kiezen we bij Pro Silva beheer om door te gaan met natuurlijke verjonging?'
knbv.nl/bestellen

17 oktober
Symposium Kenniscentrum Bever
www.zoogdierverseniging.nl

22 oktober
Groene Boa Dag
vbne.nl

23 oktober
Lezing Wolf en maatschappij door André Donker
www.nieuweveluwe.nl

26 oktober
VLEN-dag (vleermuizen)
www.zoogdierverseniging.nl

26 oktober
Nacht van de Nacht
www.nachtvandenacht.nl

29 oktober
Veldwerkplaats Hydrologie van hoogveenbos
www.veldwerkplaatsen.nl

1 en 2 november
Natuurwerkdag
www.natuurwerkdag.nl

4 november
Studiemiddag Klimaatlimme boomsoorten: zeeden en tamme kastanje
www.probos.nl

7 november
Cursus ecologische monitoring
www.naturio.nl

8 november
Symposium Waterpeildynamiek als sturende factor voor beheer
www.veldwerkplaatsen.nl

9 november
RAVON-dag
www.ravon.nl

21 november
Praktijkcursus Lanenbeheer voor vleermuizen
www.probos.nl

23 november
Heimans en Thijsses Symposium 2024 Graag geziene gast of lastpak? Is er ruimte voor wilde dieren in Nederland?
www.heimansenthijssesstichting.nl

30 november
Landelijke Dag Sovon
www.sovon.nl

5 december
Bodemsymposium
hogeveluwe.nl/symposium